

DOMBI JÓZSEFNÉ



## TANULÓ ÉVEI ÉS KORAI KOMPOZÍCIÓI

A tanulmány az évforduló jegyében Verdi fiataalkori éveit, családját, tanulmányait, korai műveit mutatja be. Carlo Gatti és Julian Budden életrajzi leírása mellett, a művek feltárása érdekében a legújabb kutatási eredményekre támaszkodik, amellyel hozzájárul a Verdi életmű gazdagításához.



Verdi szülőháza Bussettóban

Verdi születési dátumát a szakírók nem egyformán értelmezték. Budden kutatásai szerint Verdi 1813. október 9.-én született Bussettóban. Bussettó a Pármai tartományhoz tartozott. Abban az időben francia fennhatóság alatt állt. Verdi a helyi anyakönyvben francia keresztnévvel Joseph, Fortunion Francois szerepelt (Budden 2007.10. p). Carlo Gatti kutatása óvatos a születésnap dátumát illetően. Azt jegyezte meg, hogy 1813. október 11-én Carlo Verdi tanúk kíséretében megjelent Le Roncole plébánosánál, és arra kérte, keresztelje meg előző este született kisfiát (Gatti 9. p.). Balázs-Piri Krisztina (2013) *Viva Verdi*: c. ismeretterjesztő írásában rámutatott arra, hogy Verdi hatvanhárom éves koráig október 9.-ét tartotta születésnapjának. Az anyakönyvet valóban október 11.-én töltötték ki, amiben az szerepel, hogy a kis Giuseppe előző nap született, ám akkoriban az új nap kezdetét alkonyattól számították, ez jelenthette 10.-ét, de 9.-ét is. Édesanyja az utóbbira fogadott. Mára igazoltnak tűnik, hogy a zeneszerző 1813. október 10-én jött a világra (Balázs –Piri Krisztina 2013). A szerző semmi hivatalos zenetörténeti ténnyel nem támasztotta alá állítását

emellett az anyakönyvi utalás sem helyes, hiszen olasz nyelvű név bejegyzésre hivatkozott. A Szabolcsi Bence-Tóth Aladár (1967) Zenei lexikon is az október 10. dátumot jelölte meg.



A Piazza Verdi, Busseto főtere, a komponista szobrával

### ***Verdi családja***

Még a nagyülők birtokosok voltak, addig Verdi apjának, Carlo Verdinek kocsmája volt Le Roncoléban. Írástudása révén a Le Roncole-i templom pénzügyi titkáráként 1825-40-ig az egyház pénzügyeit is felügyelte. Verdi anyja Liugia Uttini kereskedő családból származott. Verdinek egy testvére született, Giuseppa Francesca, aki azonban fiatalon meghalt.

Házukba gyakran betértek vándorárusok, fuvarosok, vasárnap vándormuzsikusok, egyházi ünnepek idején templomi énekesek.

### ***Verdi tanulmányai***

Don Baistrocchi, a Le Roncole-i templomi orgonistája, aki az elemi iskolában is tanított, fedezte fel Verdi zenei tehetségét. Rávette Verdi apját, hogy vásároljon egy spinétet. Verdi szorgalmasan gyakorolt ezen a hangszeren. Mivel tanulmányait itt nem tudta tovább folytatni, így 10 évesen a busettói gimnáziumba írátták.



A San Michele Arcangelo templom Le Roncolében

Don Baistrocchi halála után Verdi elvállalta a Le Roncole-i templom orgonista állását. Tanulmányai mellett gyalogosan tette meg a 3 mérföldes utat minden héten Busettoából Le Roncoléba.

Verdi gimnáziumi éveit meghatározta Busetto kulturális élete. A gimnáziumnak kiváló tanárai voltak. Az igazgató Pietro Seletti vezette a közkönyvtárai is. Megalapította a görög nyelv és irodalom akadémiáját. A városban emellett volt 2 egyetemi fakultás egy rabbi képző és egy neves festőiskola. A helyi filharmonikusok is rendszeresen felléptek. A Teatro Ducale színházban gyakran adtak elő operákat.

Verdi zenei képzését Ferdinando Provesire bízták. Provesi 1770-ben született

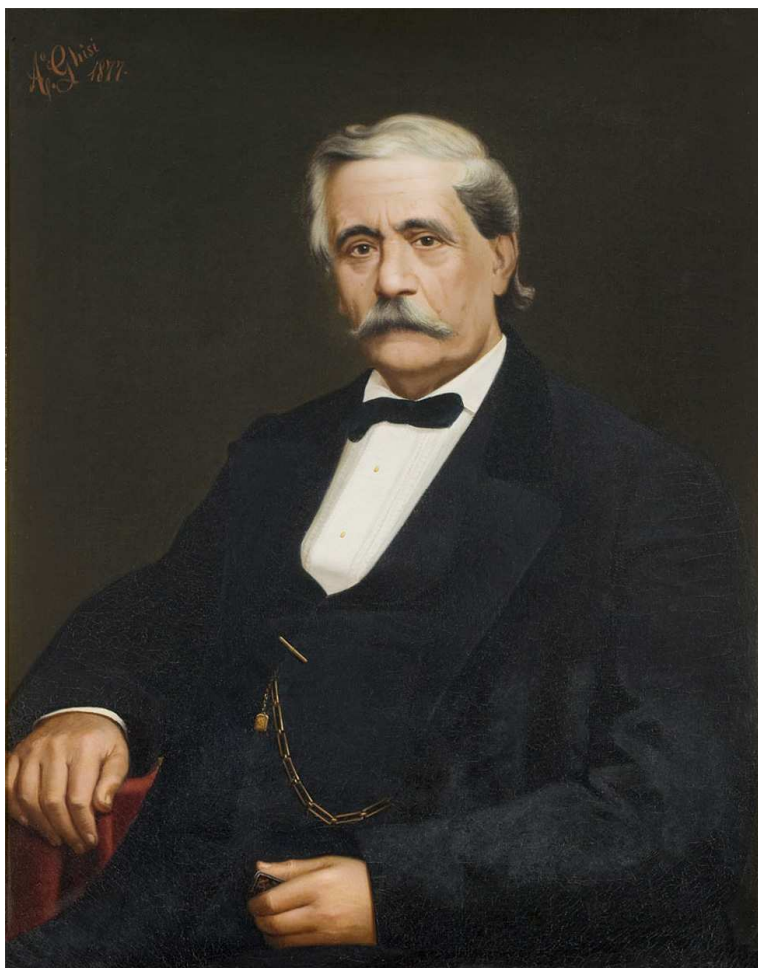


Pármában. A zene mellett irodalmat tanult. Verseket írt, de a zene mégis közelebb állt hozzá. Írt operákat, miséket, szimfóniákat, dalokat. 1813-ban meghívták a busettói székesegyház karnagyának, orgonistájának és az ezzel járó állások – a zeneiskola igazgatása, a filharmonikusok oktatása –betöltésére. Zeneiskolájában kiváló tanárok tanítottak. Gasparo Ghiretti tanította többek



Gasparo Ghiretti

között zeneszerzésre Ferdinando Paert és Niccolò Paganinirel. Alessandro Rolla hegedülni tanította Paganiniret. Ebben az időben karolta fel Verdit Antonio Barezzinagykereskedő, akitől Carlo Verdi az árúját vásárolta (Budden 13.p.).



Antonio Barezzi

Antonio Barezzi (1787-1867) igen széles látókörű művészetpártoló ember volt . Először szeszleparlót állított fel, amely gyarmatárú kereskedésével együtt szépen jövedelmezett . Rendkívül jóságos,nyílt szellemű ember volt. Úgyes fuvolajátékosnak számított, de játszott klarinéton, vadászkürtön, ofikleidon. Barátai nála gyűltek össze, betanította és vezényelte is a zenekart. 1816. aug. 12.-én hivatalosan is megalakult az Új Filharmóniai Társaság Provesi vezetésével és Barezzi ösztönző támogatásával (Gatti 16-17.p).

Verdi a gimnáziumi évek alatt rendszeresen látogatta a Filharmónia i Társaság koncertjeit. Gimnáziumi évei alatt történt, hogy egy egyházi szertartásról hiányzott az orgonista. Seletti az igazgató Verdit kérte, hogy helyettesítse. Mindenkit ámulatba ejtett Verdi zenei tudása.

Verdi 1829-ben megpályázta a közeli Sorogna város orgonista állását. Provesi ajánlása ellenére ezt elutasították. Verdi belátta, hogy további tanulmányokra van szüksége, ezért ösztöndíjat pályázott meg a helyi segélyegyesülettől. Mivel nem sikerült ösztöndíjat kapnia, Barezzi előlegezte meg a pénzt a milánói tanuláshoz. A következő kudarcot a milánói konzervatóriumi felvételi jelentette. Verdit több ok miatt nem vették fel. (Elmúlt 18 éves, rossz volt a kéztartása a zongorán, és külföldinek számított, mivel a Pármai Tartományban lakott).

Alessandro Rolla azt ajánlotta Verdinek, hogy magánúton tanuljon tovább Vincenzo Lavignánál. Vincenzo Lavigna (1776-1836) zeneszerző és karmester volt. A Nápolyi Konzervatóriumban tanult Paisiellonál. 11 operát 3 balettet írt.



Paisiello a csembaló előtt, [Marie Louise Élisabeth Vigée-Lebrun](#) festménye, 1791

Milánóban a konzervatórium tanára és a Scala betanító karmestere volt. Verdi a következőkben számolt be tanulmányairól egy levélben: „Lavigna igen erős volt ellenpontban, s egyben kissé tudálékos. Paisiello zenéjén kívül nem igen becsült más zenét. Emlékszem egyik nyitányomat áthangszerelte Paisiello stílusában (attól kezdve nem mutattam meg neki egyetlen darabomat sem). A vele töltött három év alatt nem csináltam mást, csak a legkülönbözőbb kánonokat és fűgákat. Senki nem tanított nekem hangszerelést, vagy azt, hogy hogyan kell bánni a drámai zenével”. (Budden 2007. 17.p)

Verdi Milánóban a legfontosabb kiadásait zenei művelődésére fordította. Rendszeresen vásárolt kottapapírt, bérletet a Scalába, előfizetett a legújabban megjelent kottákra.

Lavigna mutatta be Verdit a Filharmóniai Társaságnak. Verdi nagy sikert aratott Haydn Teremtés oratóriumának egyik próbáján. A hiányzó korrepetitort helyettesítette és olyan nagyszerűen látta el feladatát, hogy végül őt kérték fel az



A Scala a 19. században

előadás vezénylésére is. A művet 1834. májusban adták elő a Teatro Filodrammaticóban. Ezután Pietro Massini opera komponálására kérte fel Verdit.

A milánói kezdeti sikereket újabb csapások követték. Meghalt Provesi 1833-ban, ám a busettói állást nem Verdi kapta meg.

Verdi tanulmánya bejezéséül Lavigna tanúsítványt állított ki: *Alulírott kijelentem, hogy a Pármái Állam Busseto városából származó Verdi úr vezetéssel zeneszerzést tanult, s dicséretesen végezte a két, három és négyzólamú fűgák tanulmányozását, a s kettős ellenpontot stb. , minek alapján alkalmasnak tartom arra , hogy bármely hites karnaggyal azonos színvonalon töltsön be ilyen állást. Ezen túlmenően tanúsítom, hogy a mondott időben magatartása szelíd, tiszteletteljes és erkölcsös is volt (Gatti 55.p).*

Ezt követően a busettói zenemesteri állásra pályázott, mely betöltésének igen komoly feltételt szabtak. Beletartozott a fiatalok oktatása, heti öt lecke (óra) a hét öt napján, vokális és instrumentális zene oktatása (csembaló, zongora, orgona). Az oktatásnak ki kellett terjedni az ellenpontra és a zeneszerzés elméletére. Hangversenyek alkalmával a filharmónia rendelkezésére kellett állni karmesterként. Az állás betöltését komoly versenyvizsga előzte meg, amelyben



számot kellett adni az ellenpontban való jártasságról, lapról játszásról. A zeneszerzői képességek bemutatásánál a feladat négyszólamú fuga komponálása volt Giuseppe Alinovi pármai orgonista egy témájára. Verdi megkapta a bussetoi zeneiskola igazgatói állását, amely a családi változások miatt viszonylag rövid ideig tartott.

Verdi 1836. május 5-én feleségül vette Barezzi lányát Margheritát. 1837-ben



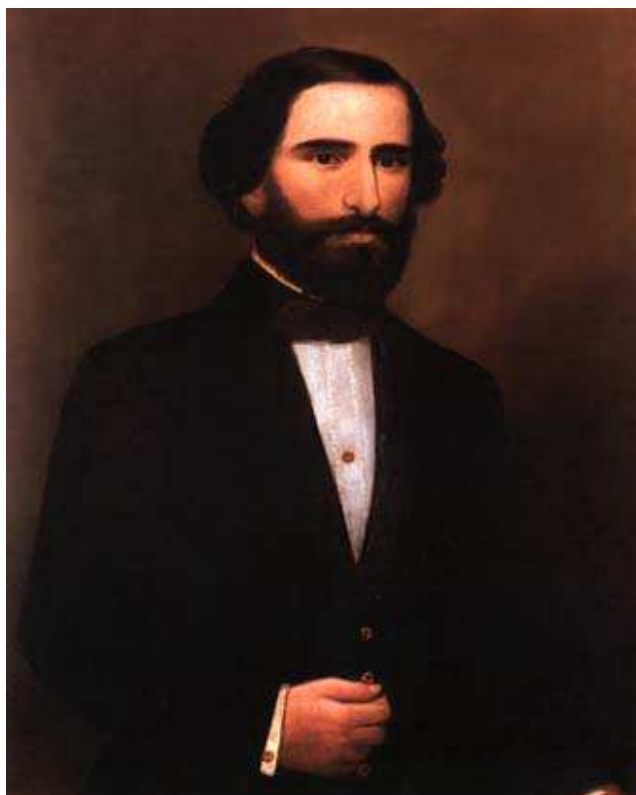
Margherita Barezzi

megszületett leánya Virginia, 1838-ban megszületett fia Icilio Romano Carlo Antonio. Ezután szomorú családi események következtek. 1838-ban meghalt Virginia, ebben az évben Verdi lemondott a városi zenemesteri posztról. 1839-ben családjával Milánóba költözött. 1839-ben meghalt fia Icilio. 1840-ben felesége Margherita agyhártyagyulladásban halt meg.

### ***Verdi korai egyházi művei***

Verdi korai művei bussetói és milánói tanulóévei alatt születtek.

Budden (i.m. 13. p). kutatásaiból tudható, aki Demalde írásaira támaszkodott, hogy Verdi 13 éves korától kezdve komponált indulókat, nyitányokat a filharmonikusok számára, zongoravariációkat, amelyeket ő maga játszott koncerten, áriákat, kantátákat a helyi énekeseknek templomi, vagy színházi előadásra és egy Stabat Mater-t. Rossini Sevillai borbélyához nyitányt, Alfieri szövegére Saul lázálmai kantátát szólóbaritonra majd ebből néhány tételt átírt fagottra.



A fiatal Verdi

Verdi *első fennmaradt darabjai egyházzenei* alkotások. A 2 *Tantum ergo Laudate pueri, Qui tollis peccata* az első művészi egyházzenei alkotások voltak. Tanulóévei alatt írta az F-dúr *Tantum ergo*t basszus szólóra és zenekarra (Katona 2013).

Az 1830-as évek elejéről származó *Laudate pueri* kéziratát őrzi a pármai könyvtár. Ez a mű 2 tenor és egy basszus szólóra készült (Katona 2013).

G-dúr *Tantum ergo* áhítatos emelkedett hangvételű tenorszólóra és zenekarra készült. A zenekari közjáték fontos szerepet kap a mű során. Amen szöveggel zárul, amelyet melizmatikus feldolgozás után zenekari utójáték fejez be.

1833-ban Busetto védőszentje tiszteletére Ünnepi misét írt, amelyet 1835 szeptemberében a busettói Szent Anna templomban mutattak be.

1835-ben keletkezett a Négy egyházi ének férfikórusra és zenekarra. Eredetileg egy kiadatlan *Mise* egy része. Egyik kevésbé ismert műve egy kórus tételpár a *Pater Noster* vegyes karra és az zenekari bevezetővel kezdődő *Ave Maria* szoprán szólóra. Az olasz szöveg Dantétól való 2000-ben világbemutatóként

került felvételre. Verdi a kiadójának Ricordinak ezt írta, hogy mennyire egyszerűen kell ezeket megszólaltatni. Mennyire kiábrándító, ha ezeket a műveket egy 200 tagú kórus kívánja előadni.

1835 augusztusában hangzott el a busettói Szent Lélek templomban a tenor és basszus szólóra zenekarra és férfikarra írt Credo. A zenekari bevezető után következik a kórus majd a tenorszóló, utána hosszabb zenekari közjátékban, amelyben kiemelt szerepet kap a fuvola. A második részben a tenor és basszusszóló után újra zenekari közjáték és kórus zárja a tételt. A szólamokra jellemző a sok melizma. Ritmikája is a későbbi Verdi műveket előlegezi.

### ***Verdi korai világi művei***

1836-ban befejezte be a Rocester operát Antonio Piazza szövegére.

A hat románc olasz költők illetve Goethe versek olasz fordítására készült . A 1838-ban milánói Canti kiadó adta ki. Ezek a következők:

#### Sei romanze

Non t'assostare all'urna          Jacopo Vittorelli

More, Elisa lo stanco poeta      Tomasso Bianchi

In solitria stanza                  Jacopo Vittorelli

Nell'orror di notte ascura (Carlo Angiolini)

Perduta ho la pare                  Goethe ford: Luigi Balestra

Deh' pietoso, oh Addolarata      Goethe (ford: Luigi Balestra)

1839-ben Canti újra kiadott két dalt, melyek címe L Esule, La Seduzione, ezek a dalok Temistocle Solera és Luigi Balestra költeményére születtek.

Megjelent a notturmo szoprán,- tenor,- basszusszólóra, fuvolára, zongorára Jacopo Vittorelli költeményére.

1839. november 17-én bemutatták a Scalaban az Oberto San Bonifacio grófja c. operát, amely valószínű az átdolgozott Rocester opera. (Budden 402).

Verdi korai művei egy része fellelhető CD-én. A dalok pedig kottakiadásokban. Az Ének zene Tanszéken hagyománya van a Verdi dalok tanításának,

köszönhető ez Bárdi Sándor egykori tanszékvezető tanári munkájának, hatalmas kottatárának. Ez a mely hagyományt Laczi Júlia művésztanár viszi tovább, aki nagy szerepet vállal abban, hogy tanítványai megismerjék Verdi korai alkotásait.

### **Irodalomjegyzék:**

Balázs- Piri Krisztina: (2013 ) Viva Verdi in *Nők lapja* 41. október 9. 77.p.

Julian Budden: (2007) *Verdi* Európa Könyvkiadó, Budapest

Carlo Gatti: (1967) *Verdi* Gondolat, Budapest

Katona Márta: Verdi egyházzenei művei in: *Musica sacra Bartók Rádió* 2013. VII. 17.-i

Szabolcsi Bence-Tóth Aladár: (1965) *Zenei lexikon* Zeneműkiadó Vállalat, Budapest 589.p.

--

### **A szerzőről**

**Dombi Józsefné dr. Kerek Erzsébet** (SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék)